

Iwona Kosek
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn
i.kosek@uwm.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-3804-109X>

O JEDNEJ Z JEDNOSTEK *KOMPLETNY*

Słowa kluczowe: język sportu, jednostka leksykalna, cechy funkcjonalne
Keywords: the language of sport, lexical unit, functional features

W opisie języka z systemowego punktu widzenia istotnym elementem jest wyodrębnianie i charakterystyka jednostek leksykalnych, rozumianych jako byty bilateralne stanowiące podstawę językowego działania, a w szczególności tworzenia wypowiedzeń¹. W ten rodzaj badań i zainteresowań językiem wpisuje się niniejszy artykuł, w którym przedmiot uwagi stanowi ciąg *kompletny* w pewnym typie stosunkowo nowych wystąpień. Gramatyczno-funkcjonalna charakterystyka tytułowego elementu służy ustaleniu jego własności i weryfikacji językowego statusu. Tezą wyjściową jest traktowanie analizowanego ciągu jako jednostki (w rozumieniu Bogusławskiego 1976). Można zatem powiedzieć, że celem prowadzonych rozważań jest opis funkcjonalny pewnego elementu leksykalnego, przez który to opis rozumieć analizę zarówno z poziomu zdania, jak i z poziomu wypowiedzenia (jako komunikacyjnie zaktualizowanego zdania). Obejmuje on zatem m.in. takie cechy, jak: pozycja rozważanego kształtu w strukturze zdaniowej, miejsca otwierane dla innych wyrażań oraz funkcja w strukturze tematyczno-rematycznej.

---

1 Na wyodrębnianie i opis jednostek języka jako podstawowe zadanie językoznawstwa kładzie nacisk zwłaszcza jeden z nurtów współczesnej semantyki i szerzej – jeden z nurtów myślenia o języku, reprezentowany przez Andrzeja Bogusławskiego i zwolenników tej koncepcji.

Artykuł podzielony został na dwie części. W pierwszej charakteryzowane są cechy składniowe ciągu *kompletny* jako elementu języka sportowego, w drugiej – jego relacja do wyróżnianych we współczesnych słownikach języka polskiego jednostek o identycznym kształcie.

1. W sprawozdaniach sportowych i artykułach prasowych o tematyce sportowej można usłyszeć (przeczytać) komentarze w rodzaju: *Nasz młody siatkarz to już zawodnik kompletny*. Takie właśnie wystąpienia ciągu *kompletny* są obiektem analizy². Przykłady podobnych użyc odnajdujemy w NKJP:

- (1) W ataku gracz kompletny, w defensywie nie wiem, bo nie za bardzo się przyglądałem.
- (2) Napastnik kompletny, nazywany „złotym dzieckiem” hiszpańskiego futbolu. W Realu Madryt debiutował jako 17-latek, w narodowej reprezentacji dwa lata później. Od jego gry i goli zależy najwięcej. Najczęściej nie zawodzi.
- (3) Najlepiej widać to na przykładzie Rosjanek, które zdobyły złoto. To był zespół kompletny, bez słabych punktów.

W podanych przykładach opisywany ciąg ma, intuicyjnie, zbliżone znaczenie: *X kompletny* to *X* ‘posiadający wszystkie cechy, umiejętności wymagane od dobrego *X*-a’. Ma także kilka zasadniczych, wspólnych tym wystąpieniom cech gramatycznych. Po pierwsze, oczywista jest fleksyjność wyrażenia, możliwość jego dostosowania do kontekstu składniowego, co obrazują poniższe przykłady z NKJP:

- (4) Jego zdaniem piłkarz już teraz ma cechy napastnika kompletnego. – Jest bardzo wszechstronny. Szybki, dynamiczny, potrafi strzelić lewą i prawą nogą oraz głową. Dochodzą do tego świetne warunki fizyczne.
- (5) Chciałbym poprawić się w każdym elemencie, bym stał się koszykarzem kompletnym.
- (6) Ci Wielcy są sportowcami kompletnymi.

Po drugie, łatwo zauważyć, że *kompletny* w analizowanych przykładach otwiera miejsce dla rzeczownika, jest jego określeniem i wchodzi z nim w uzgodnienia akomodacyjne. Poza tym, co – odwołując się do aparatu pojęciowego opisów formalnoskładniowych – można określić jako konotację kategorialną, istotny jest fakt, że analizowane wyrażenie łączy się z wyraźnie określoną semantycznie klasą ele-

2 Ten typ użyc zrodził się zapewne pod wpływem angielskiego, por. np. *And those who know him best will coincide with me when I say that he is a “sportsman complete”* (B.M. Fitzpatrick, *Irish Sport and Sportmen*, chapter XXIV, [on-line:] <https://books.google.pl/books?id=rqYyDwAAQBAJ&pg=PT197&lpg=PT197&dq=#v=onepage&q=complete&f=false>).

mentów – otwiera mianowicie pozycję dla rzeczowników osobowych, a także dla tych, które można odnieść do sportu, a więc np. takich, jak *drużyna*, *team*, *zespół* (zob. przykład (3)) czy *mecz*, *siatkówka* itp.³ Charakterystyczne, prymarne realizacje otwieranego miejsca to jednak *nomina agentis* – nazwy osób uprawiających poszczególne dyscypliny sportowe.

Jeśli spojrzeć na interesujące nas wyrażenie z perspektywy zdania, to niewątpliwie definicyjne jest dla niego zajmowanie pozycji zależnej w grupie imiennej, jego przyłącznikowość nie jest natomiast oczywista, por.

- (7) Jego gra jest kompletna, nie ma żadnych słabych punktów (http://www.tenis.stolowy.pl/archiw/artykuly/17_kingkong.pdf).
- (8) Brazylijczycy będą musieli mocno powalczyć, by wygrać z Włochami, gdyż ich siatkówka jest kompletna i bardzo skuteczna (<http://czassiatkowki.pl/wzmocnieni-wlosi-czekaja-na-brazylie/>).

Takie wypowiedzenia, a zwłaszcza konteksty z osobowymi realizacjami pozycji podmiotu, w rodzaju *Nasz młody siatkarz jest już kompletny*⁴, z punktu widzenia normy ogólnej, także w jej potocznej odmianie, mogą wydawać się wątpliwe⁵. Nawet jednak jeśli uznać podane przykłady i konteksty za akceptowalne, trzeba stwierdzić, że występowanie opisywanego wyrażenia jako orzecznika jest zdecydowanie wtórne wobec pozycji przyrzeczownikowej⁶.

Wśród cech składniowych wyrażenia *kompletny* zwraca też uwagę fakt, że zwykle stanowi ono jedyne określenie we frazie nominalnej, jedyny atrybut obiektu. Nie oznacza to jednak, że nie może być częścią nieco bardziej rozwiniętych układów przydawkowych, konstrukcje w rodzaju: *X to chyba pierwszy tak kompletny*

3 Por. *Brazylia gra siatkówkę kompletną* (<https://www.forum.bukmacherskie.com/threads/mistrzostwa-swiata-w-siatkowce-meczyzn-polska-2014-30-08-21-09.111047/page-12>); *Saul zagrał mecz kompletny i zakończył go z hat-trickiem* (<https://www.przegladsportowy.pl/pilka-nozna/euro-u21-2017/euro-u-21-wynik-meczu-hispania-wlochy/8p87n13>).

4 Pojedyncze przykłady takich zdań można znaleźć w wyszukiwarkach internetowych, por. np. *Gdy zaczną pracować nad wytrzymałością, zawodnik będzie kompletny – z dużym powodzeniem będzie mógł powalczyć o mistrzowskie tytuły* (<http://www.dzielnicewroclawia.pl/czwartkowy-piotr-zarzycki-rower-we-wroclawiu-na-co-komu-miejskie-skateparki/>).

5 Norma ogólna (definiowana w odniesieniu do pojęcia systemu, nie indywidualnych odczuć – kompetencji użytkownika języka, por. Moroz 2017) nie musi jednak być tożsama z socjolektalną, po drugie – jeśli mamy do czynienia z jednostką lub kontekstami nowymi, norma dopiero się kształtuje, stąd trudności w jednoznacznej ocenie części kontekstów.

6 Na podstawie omawianych przykładów można by powiedzieć, że *kompletny* jest prymarnie niepredykatywne, jeśli utożsamiać niepredykatywność z pozycją składniową, a więc z niezdolnością do zajmowania samodzielnie pozycji orzecznika. Jeśli jednak rozumieć ją szerzej, łącząc ze strukturą tematyczno-rematyczną (tak jak np. Danielewiczowa 2007), to sytuacja w przypadku *kompletny* przedstawia się inaczej.

i doświadczony zawodnik w naszym zespole nie są dewiacyjne, choć tekstowo rzadkie. Podobne trudności napotykały, tworząc konstrukcje z przysłówkami i leksemami „przysłówkopodobnymi”, ale – znów – nie są one niemożliwe, por. np. *To gracz bezdyskusyjnie kompletny / To bezdyskusyjnie kompletny gracz; Jak na taki młody wiek, jest graczem zadziwiająco kompletnym*. Nie da się zatem powiedzieć, że interesujące nas wyrażenie jest asyntaktyczne, mimo że rozbudowane układy przymiotnikowo-przysłówkowe są tekstowo rzadkie.

Poza wskazanymi wyżej ograniczeniami czy raczej cechami prymarnymi *kompletny* nie nakłada na kontekst większych restrykcji składniowych. Występuje zarówno we frazach luźnych, jak i konotowanych, np. *Jako piłkarz kompletny mógł przebierać w ofertach klubów, Potrzebujemy zawodników kompletnych, a nie młodzików dopiero uczących się siatkarskiego rzemiosła*. Dodajmy, że od analizowanego wyrażenia można tworzyć rzeczownik z formantem *-ość*, natomiast nie przysłówek *kompletnie* (por. **grali kompletnie*).

Jeśli spojrzeć na analizowane *kompletny* z perspektywy wypowiedzenia, zwracają uwagę dwie cechy: szyk i łącząca się z nim funkcja w strukturze tematyczno-rematycznej. Nie da się tych cech ująć w kategoriach ograniczeń, niewątpliwie natomiast są to własności prymarne interesującej nas jednostki. Wobec określanego rzeczownika *kompletny* występuje w postpozycji (zob. (1)–(6)), taki szyk jest dla niego podstawowy i najbardziej naturalny, choć nie wyłączny. Prepozycję ilustrują poniższe przykłady z NKJP i wyszukiwarki Google:

- (9) Choć dłuższe wyścigi wieloetapowe nie są jego domeną, to jeden z najbardziej kompletnych zawodników w peletonie (<http://xouted.com/2017/04/przeblyski-geniuszu/>).
- (10) [...] po prostu uważam, że nie jest to tak kompletny zawodnik jak Ronaldo (<https://m.sportowefakty.wp.pl/dyskusje/watek/5130845/2>).
- (11) Na czym polega ten wielki fenomen Adama Małysza? – Adam to wszystko. To kompletny skoczek na miarę światową, kompletny i silny (NKJP).

Większość przeanalizowanych przykładów użycia wskazuje, że *kompletny* przyjmuje na siebie frazowy przycisk, jest zatem rematyczne⁷, co tłumaczy jego zwykle końcową pozycję w wypowiedzeniach lub wyodrębnionych częściach wypowiedzeń. Najbardziej typowe, wręcz definicyjne są dla niego wystąpienia we frazie orzecnikowej w schematach zdaniowych *X jest Y-iem; X to Y*, w rodzaju: *X jest siatkarzem kompletnym; X to siatkarz kompletny*. Także w prepozycyjnych wystąpieniach wobec nadrzędnego rzeczownika struktura zdań, np. wyeksponowanie ciągu w konstrukcjach porównawczych, powtórzenie w dopowiedzeniach (zob. (10), (11)), wskazuje na

7 Szerzej o wykładnikach tematyczności i rematyczności zob. Bogusławski 1999; Danielewiczowa 2007, 2010, 2012a.

jego „uprzywilejowaną”, akcentowaną pozycję. Pojawia się wobec tego pytanie, czy wykluczona jest realizacja tematyczna. Porównanie poniższych przykładów dowodzi, że tak nie jest:

- (12) Ward jest pięściarzem bardziej kompletnym niż Kowaliow (<http://www.bokser.org/content/2016/11/18/124613/index.jsp>).
- (13) Pięściarzem bardziej kompletnym niż Kowaliow jest właśnie Ward⁸.
- (14) [...] kompletny sportowiec nie jest nastawiony tylko na 1 typ treningu. Maratończycy również trenują na siłowni!! (<https://www.kfd.pl/by-by%C4%87-w-wiecznej-motywacji-307921.html/page-13>).

W zdaniu (12) *kompletny* może się znaleźć pod niekontrastywnym akcentem, a więc być rematem, ale nie jest to jedyna możliwa interpretacja tego przykładu. Nie da się zatem uznać rematyczności za obligatoryjną dla omawianej jednostki, co pokazują wyraźnie także kolejne przykłady ((13)–(14)). Specjalizując się w jednej z funkcji w STR, w funkcji rematu, może ona być także elementem stematyzowanym. Rozważany ciąg należałoby zatem charakteryzować jako prymarnie, nie inherentnie rematyczny.

Z tego, co powiedziano do tej pory, wynika, że *kompletny* składniowo zajmuje podstawowo pozycję przy rzeczowniku, jest prymarnie niepredykatywne przy syntaktycznym rozumieniu tego określenia (zob. przyp. 6), trzeba natomiast uznać je właśnie za predykatywne z punktu widzenia funkcjonalnej perspektywy wypowiedzenia; co więcej, funkcja *novum* w aktualnym rozczłonkowaniu jest dla opisywanego ciągu podstawowa, pierwszoplanowa. Prymarna rematyczność i inne opisane do tej pory własności *kompletny*, świadczące o zdolności do budowania związków składniowych, takie jak: tworzenie bardziej rozwiniętych przydawek, wchodzenie w połączenia z przysłówkami, otwieranie pozycji nacechowanej gramatycznie i semantycznie (istnienie konotacji kategoriałno-semantycznej)⁹, wskazują, że mamy do czynienia z elementem z poziomu przedmiotowego. Za taką interpretacją przemawiałyby też możliwości wyodrębnienia *kompletny* w samodzielne wypowiedzenie, np. *Jaki to według pana zawodnik? – Kompletny*, i użycia go w apozycji (co wynika z rematyczności), np. *To był zespół bez słabych punktów, kompletny* (zob. także przykład (11)), wreszcie – wchodzenie w połączenia z leksemami typu *właściwie, chyba, raczej*, z poziomu metajęzykowego, które sygnalizują (zapowiadają) remat.

8 Przykład własny.

9 Na te cechy zwracam szczególną uwagę, są one bowiem traktowane jako wyraziste wskaźniki syntaktyczności vs asyntaktyczności wyrażań, a więc istotny argument w rozstrzygnięciu, z jakiego poziomu jednostką mamy do czynienia (zob. Wajszczuk 2005: 105–115; Danielewiczowa 2007; Grochowski 2008; Kosek 2010).

Na poziom przedmiotowy wskazuje, dodajmy, znaczenie jednostki, *kompletny* daje bowiem przede wszystkim pewną charakterystykę obiektu¹⁰.

Pozostaje kwestia interpretacji gramatycznej omawianego wyrażenia. Opisane do tej pory cechy fleksyjne i składniowe wskazują na przymiotnikowość. Taka kwalifikacja się narzuca, choć wątpliwości co do pozycji przyłącznikowej mogą być traktowane jako argument przeciw interpretacji przymiotnikowej. Jeśli jednak funkcję atrybutywną uznać dla przymiotnika za prymarną, zajmowanie pozycji zależnej w grupie imiennej za cechą definicyjną (jak przyjmują Kuryłowicz 1987: 202; Lasowski 1998: 62), a orzecznikowość za ewentualną oś podziału wewnętrznego w obrębie tej klasy gramatycznej (zob. np. Wojtasiewicz 1972; Szupryczyńska 1980), interpretacja przymiotnikowa opisywanego wyrażenia nie będzie budzić wątpliwości.

2. Scharakteryzowany w pkt 1 ciąg *kompletny* jest niewątpliwie elementem leksykalnym języka sportowego¹¹, języka komentatorów i kibiców. Teksty wskazują jednak, że jego użycie nie ogranicza się do socjolektu, por. np.:

- (15) Kompletny bodyguard musi być kimś więcej niż wyborowym strzelcem i „łamaczem kości” – podnosi poprzeczkę Szmigiel. – Jeśli VIP, którego „przykrywam”, jest alpinistą, ja też muszę wiedzieć, jak to się robi (NKJP).
- (16) Potrzebujemy nauczycieli kompletnych (<http://www.czasopisma.wolterskluwer.pl/dyrektor-szkoly/zawartosc-numerow/1177-dyrektor-szkoly-9-2017>).
- (17) Polecam z całego serca i z pełną odpowiedzialnością Panią Anastazję, jako Pedagoga Kompletnego i Wyjątkowego (<https://znajdzmuzyka.pl/Anastasia83>).
- (18) Uważam, że to jest kompletny film. Wspaniale wybrał pan aktorów (NKJP).

Można też spotkać wystąpienia rzeczownikowego derywatu, np.

- (19) W gdyńskiej projekcji wzięła także udział Agnieszka Odorowicz, szefowa Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, która podkreśliła kompletność filmu Wajdy. „Nie wyobrażam sobie, by można lepiej zrobić film o Katyniu [...]” (<http://film.interia.pl/raporty/raport-gdynia2007/relacje/news-kim-moglbybyc-krzysztof-pies,nId,1775003>).

¹⁰ Osobny problem, tutaj nierozwijany, stanowi kwestia kryteriów decydujących o interpretacji danego wyrażenia jako metajęzykowego, która nie jest do końca rozwiązana w literaturze przedmiotu. Istotnym wskaźnikiem „przedmiotowości” jest (jak wspomniano) tworzenie związków składniowych, ale też możliwość występowania w funkcji rematu, istnieją jednak wyrażenia mogące wtórnie zajmować taką pozycję, interpretowane jako metatekstowe, np. *kolejny, następny* (zob. Grochowski 2003 i uwagi Danielewiczowej (2007, przyp. 4) na ten temat).

¹¹ Nie precyzuję w tym miejscu terminologii – relacji między pojęciami: *socjolekt sportowy, język sportowy, język sportu* (szerzej o tym zob. Kosek 2015, punkt 3, zwłaszcza przypis 14).

Język sportu jest oczywiście wciąż dominującym polem dla opisywanych tu użyć *kompletny*, a niektórzy mówiący posługują się nim z wyraźną świadomością pożyczki, por.

- (20) Jednak formuła mnie zwiódła, bo myślałem, że otrzymam super wykształcenie aktora wszechstronnego, jak to mówią sportowcy „kompletny” aktor (śmiech) (NKJP).

Jednak także „zwykle” (niemetajęzykowe) używanie określenia *kompletny* w sytuacjach nie dotyczących sportu pozwala wnioskować, że omawiany ciąg przynajmniej pretenduje do miana elementu języka ogólnego w jego potocznej odmianie, do której przedostaje się jako zapożyczenie wewnętrzne. Kwestią zasadniczą, jeśli przyjąć założenie o przenikaniu analizowanego ciągu do języka „pozasportowego”, jest określenie jego statusu w polszczyźnie ogólnej. Podstawowy problem w opisie sprowadza się do ustalenia, jaka jest relacja *kompletny* w omówionych kontekstach do jednostek o identycznej postaci, wyodrębnianych w słownikach ogólnych: czy są to realizacje którejś z tych jednostek, czy też mamy do czynienia z odrębnym elementem leksykalnym.

Słowniki języka polskiego przypisują kształtowi *kompletny* dwa znaczenia, co przynajmniej dla części z tych opracowań oznacza wyróżnianie dwu jednostek¹². Dla porównania podajemy poniżej definicje z trzech słowników: SJPSz, ISJP i WSJP:

SJPSz

1. Stanowiący komplet, nie mający braków, obejmujący całość z danego zakresu; całkowity, zupełny: *kompletny rocznik czasopisma, kompletny zbiór polskich powojennych znaczków pocztowych, kompletne wydanie dzieł Mickiewicza*.
2. Będący czymś (co oznacza wyraz określany) w bardzo wysokim stopniu, bez reszty, całkowicie, zupełnie (zwykle o czymś niekorzystnym, niewłaściwym): *kompletna cisza, kompletny brak czegoś, kompletny nieuk, kompletny wariat*.

ISJP

1. Kompletne jest to, co stanowi komplet i w czym nie brakuje żadnego elementu, *Firma oferuje kompletne wyposażenie do biur...; W domu mam prawie kompletną bibliografię tego zagadnienia..., Czy ta lista jest kompletna?*
2. Słowa *kompletnie* używamy, aby podkreślić zakres lub intensywność czegoś. Słowo raczej potoczne. *To małżeństwo okazało się kompletną porażką, Uważają go za kompletnego idiotę..., kompletny absurd*.

¹² Nie znalazłam w żadnym ze sprawdzonych słowników znaczenia (jednostki) z kwalifikatorem *sport*.

WSJP

1. Taki, w którym nie brakuje żadnego elementu (*wykaz*).
2. Taki, że cecha, o której mowa, przysługuje obiektowi w maksymalnym stopniu (*wariat*).

Na podstawie tych charakterystyk (niezależnie od samej ich oceny) można przyjąć, że w polszczyźnie ogólnej istnieją dwie jednostki o kształcie *kompletny*. Jeśli zestawi się analizowane w artykule wystąpienia z wyróżnianymi w słownikach leksemami, to trzeba stwierdzić, że *kompletny I* (ilustrowany połączeniami *kompletna mapa, lista, kompletny wykaz*) ma z interesującym nas ciągiem wspólny komponent semantyczny. Znaczenie *kompletny* w połączeniach typu *sportowiec kompletny, kompletny polityk* można opisać zgrubnie następująco: ‘X, który ma wszystkie cechy X-a wzorcowego’ czy ‘posiadający wszystkie cechy, umiejętności wymagane od dobrego X-a’ (zob. pkt 1). Takie znaczenie dałoby się derywować od znaczenia uwzględnianego w pkt 1 słownikowych definicji, jako bazujące na komponencie: ‘w którym niczego nie brakuje’, ‘który obejmuje całość z danego zakresu’. Jednak opisywany ciąg występuje, po pierwsze, w innym kontekście leksykalnym – prymarnie łączy się z rzeczownikami osobowymi, dla których *kompletny I* nie otwiera semantycznie pozycji, po drugie, istotny dla znaczenia interesującego nas ciągu jest komponent oceny, wyrażany na poziomie przedmiotowym, zobiektywizowany, analogicznie do leksemów *dobry, zły*, nieobecny w połączeniach typu *kompletna mapa*, por. np. **Potrzebujemy kompletnych, ale dobrych zawodników; *X to zawodnik kompletny, ale X nie jest dobrym zawodnikiem; Ta mapa jest kompletna, ale nie jest dobrą mapą*. Poza tym, opisywane *kompletny* jest prymarnie przyrzeczownikowe w przeciwieństwie do „neutralnego” pod względem pozycji w zdaniu przymiotnika z połączeń typu *kompletna mapa*. Wreszcie – „ogólne” *kompletny*, w przeciwieństwie do „sportowego”, nie jest nacechowane pod względem funkcji w strukturze tematyczno-rematycznej.

Zestawiając natomiast słownikowe *kompletny II* z interesującym nas ciągiem, zauważamy wprawdzie częściowe podobieństwo kontekstu leksykalnego – otwieranie miejsca dla nazw osób, ale są to zupełnie inne typy rzeczowników: „sportowe” *kompletny* otwiera miejsce dla *nomina agentis*, wyklucza natomiast tak charakterystyczne dla homonimicznego z nim wyrażenia rzeczowniki deprecjonujące typu *głupek, cymbał*. Po drugie, między tymi dwoma elementami wyraźnie zaznacza się różnica semantyczna i składniowa. Inność znaczeniową pokazują choćby zdania typu: *On był sportowcem kompletnym, oni wariatami kompletnymi*. Ten typ gier przypomina zdania w rodzaju *Rzucił jej ołówek, a ona jemu – kąśliwą uwagę* (zob. Bogusławski 2008: 87). Jak wskazano w pkt 1, i jest to kwestia zasadnicza, interesująca nas jednostka jest z poziomu przedmiotowego, *kompletny* z połączeń typu *kompletny głupek* należy do poziomu meta, to jednostka metapredykatywna (zob. Danielewi-

czowa 2012b). Ze swoimi własnościami – arematycznością i asyntaktycznością (jeśli wyłączyć uzgodnienia akomodacyjne z rzeczownikiem) – tworzy tę samą klasę jednostek, co *niezły, zwykły, istny* (np. *zwykły przestępca, niezły cwaniak*), opisywane przez Danielewiczową (2007)¹³. Cechą różnicującą oba rozważane ciągi jest też wartościowanie: *kompletny II* nie przyłącza rzeczowników neutralnych czy nacechowanych dodatnio, ponieważ wartościuje negatywnie (zob. Danielewiczowa 2012b: 114), w przeciwieństwie do homonimicznego ciągu z połączeń *zawodnik kompletny*, wartościującego pozytywnie.

Opisywany ciąg „jest bliższy” jednostce *kompletny I*, ale wskazane różnice znaczeniowe i funkcjonalne nie pozwalają ich utożsamić.

3. Przeprowadzona analiza pozwala na wniosek, że w polszczyźnie istnieje jednostka leksykalna *kompletny* różna od wyodrębnianych dotychczas w słownikach języka polskiego. Opisywana jednostka charakterystyczna jest niewątpliwie dla języka sportu, ale zaczyna też, jako jedno z wielu zapożyczeń wewnętrznych, przenikać do polszczyzny potocznej, choć oczywiście trudno przewidzieć, czy przyjmie się w języku ogólnym.

Ponieważ tak w socjolekcie, jak i poza nim otwieraną przez przymiotnik pozycję mogą zajmować nie tylko rzeczowniki osobowe, można by zapisać omawianą jednostkę w postaci *ktoś/coś kompletny/kompletnie*. Jednostka taka powinna zostać uwzględniana przynajmniej w tych słownikach, które włączają do swojego opisu elementy leksyki socjolektalnej.

Literatura

- BOGUSŁAWSKI A., 1976, *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy” nr 8, s. 356–364.
- BOGUSŁAWSKI A., 1999, *Inherently Thematic and Rhematic Units of Language*, [w:] E. Hajičová, T. Hoskovec, O. Leška, P. Sgall, Z. Skoumalova (red.), *Travaux du cercle linguistique de Prague nouvelle série*, t. 3, Amsterdam, s. 211–224.
- BOGUSŁAWSKI A., 2008, *Semantyka, pragmatyka. Leksykografa głoś demarkacyjny*, Warszawa.
- DANIELEWICZOWA M., 2007, *Przymiotniki nieprzymiotniki (o pewnym niezwykłym typie wyrażeń w języku polskim)*, „Zbornik Matice srpske za slavistiku” 71–72, s. 223–235, [online:] http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/slavistiku_71-72.pdf.
- DANIELEWICZOWA M., 2010, *Czego brak w słownikowych opisach znaczenia? Semantyka – leksykografii*, „Prace Filologiczne” LVIII, s. 97–109.

13 Dodajmy dla pełności obrazu, że oba elementy różnią też cechy linearne: dla typu *kompletny idiota* typowa jest pre-, nie postpozycja wobec rzeczownika.

- DANIELEWICZOWA M., 2012a, *O pewnym ważnym typie informacji leksykograficznej nieobecnej w słownikach*, „Problemy Frazeologii Europejskiej” IX, s. 51–62.
- DANIELEWICZOWA M., 2012b, *W głąb specjalizacji znaczeń. Przysłówkowe metapredykaty atestacyjne*, Warszawa.
- GROCHOWSKI M., 2003, *O znaczeniach metatekstowych przymiotników następny, kolejny*, [w:] M. Gębka-Wolak, I. Kaproń-Charzyńska, M. Urban (red.), *Studia z gramatyki i leksykologii języka polskiego. Prace dedykowane Profesor Marii Szupryczyńskiej*, Toruń, s. 197–205.
- GROCHOWSKI M., 2008, *O cechach syntaktycznych i semantycznych wyrażzeń widać, widocznie, najwidoczniej (na tle kategorii ewidencjalności)*, [w:] B. Wiemer, V.A. Plungjan (red.), *Lexikalische Evidenzialitäts-Marker in slavischen Sprachen*, „Wiener slavistischer Almanach” 72, München – Wien, s. 129–148.
- ISJP: M. Bańko (red.), *Inny słownik języka polskiego*, Warszawa 2000.
- KOSEK I., 2010, *O cechach składniowych jednostki czystej wody*, „Prace Filologiczne” LX, s. 169–178.
- KOSEK I., 2015, *Iść w trupa – o jednym ze źródeł współczesnej polskiej frazeologii*, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, „Seria Językoznawcza” 22, nr 2, s. 55–67, [on-line:] <http://pressto.amu.edu.pl/index.php/pspsj/article/view/3761>.
- KURYŁOWICZ J., 1987, *Zdanie a czasownik*, [w:] idem, *Studia językoznawcze 1. Wybór prac opublikowanych w języku polskim*, Warszawa, s. 199–202.
- LASKOWSKI R., 1998, *Funkcjonalna klasyfikacja leksemów: części mowy*, [w:] R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, H. Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Warszawa, s. 52–65.
- MOROZ A., 2017, *Norma składniowa w świetle współczesnych modeli opisu*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” LXXIII, s. 91–102.
- Narodowy Korpus Języka Polskiego*, praca zbiorowa, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R.L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Warszawa 2012.
- SJPSz: M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1–3, Warszawa 1978–1981.
- SZUPRYCZYŃSKA M., 1980, *Opis składniowy polskiego przymiotnika*, Toruń.
- WAJSZCZUK J., 2005, *O metatekście*, Warszawa.
- WOJTASIEWICZ O., 1972, *O polskich przymiotnikach niepredykatywnych*, „Poradnik Językowy” nr 7, s. 394–398.
- WSJP: P. Żmigrodzki (red.), *Wielki słownik języka polskiego PAN*, [on-line:] wsjp.pl.
- Wielki słownik języka polskiego PAN. Geneza, koncepcja, zasady opracowania*, praca zbiorowa, red. P. Żmigrodzki, M. Bańko, B. Batko-Tokarz, J. Bobrowski, A. Czelakowska, M. Grochowski, R. Przybylska, J. Waniakowa, K. Węgrzynek, Kraków 2018.

Internetowe źródła przykładów

- NKJP: Narodowy Korpus Języka Polskiego, [on-line:] nkjp.pl.
- <http://xouted.com/2017/04/przeblyski-geniuszu/> (dostęp: 11 VII 2017).
- <https://m.sportowefakty.wp.pl/diskusje/watek/5130845/2> (dostęp: 11 VII 2017).
- <http://www.bokser.org/content/2016/11/18/124613/index.jsp> (dostęp: 20 X 2017).
- <https://www.kfd.pl/by-by%C4%87-w-wiecznej-motywacji-307921.html/page-13> (dostęp: 21 X 2017).
- http://www.tennisstolowy.pl/archiw/artykuly/17_kingkong.pdf (dostęp: 20 II 2018).
- <http://czassiatkowki.pl/wzmocnieni-wlosi-czekaja-na-brazylie/> (dostęp: 20 II 2018).

- <http://www.dzielnicewroclawia.pl/czwartkowy-piotr-zarzycki-rower-we-wroclawiu-na-co-komu-miejskie-skateparki/> (dostęp: 20 II 2018).
- <https://www.forum.bukmacherskie.com/threads/mistrzostwa-swiata-w-siatkowce-mezczyzn-polska-2014-30-08-21-09.111047/page-12> (dostęp: 26 IV 2018).
- <https://www.przegladsportowy.pl/pilka-nozna/euro-u21-2017/euro-u-21-wynik-meczu-hiszpania-wlochy/8p87n13> (dostęp: 26 IV 2018).
- <http://www.czasopisma.wolterskluwer.pl/dyrektor-szkoly/zawartosc-numerow/1177-dyrektor-szkoly-9-2017> (dostęp: 3 VII 2018).
- <https://znajdzmuzyka.pl/Anastasia83> (dostęp: 3 VII 2018).
- Fitzpatrick B.M., *Irish Sport and Sportmen*, chapter XXIV, [on-line:] <https://books.google.pl/books?id=rqYyDwAAQBAJ&pg=PT197&lpg=PT197&dq=#v=onepage&q=complete&f=false> (dostęp: 15 XI 2018).
- <http://film.interia.pl/raporty/raport-gdynia2007/relacje/news-kim-moglby-byc-krzysztof-pies,nId,1775003> (dostęp: 15 XI 2018).

On One of the Units *kompletny* Summary

The article is an attempt to describe the string *kompletny* ('complete') in some new usages. The main objective of the analysis is to determine the syntactic-functional properties of the string and to discuss its status in the language of sport and in general Polish. In a broader perspective, the paper can be viewed as a contribution to the syntactic-functional characterization of linguistic units (in the understanding of Bogusławski). The term *characterization* as it is used in the article encompasses both the level of a sentence and the level of an utterance, and includes such properties as: the position of the string *kompletny* in the structure of a sentence, the slots it opens for other expressions, and its function in the thematic-rhematic structure. The analysis leads to the conclusion that in the sociolect of sport there is an adjectival unit *kompletny* which belongs to the object level of language and which is primarily rhematic. As an internal borrowing, it is spreading to general Polish. The examined unit is different from the lexemes *kompletny*, as identified in dictionaries of general Polish.